

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Baarn; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 3600.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: H. M. de Koningin-Moeder + — Hoofdartikel: Amusementslectuur. — Uit de Schrift: De Schrift in den uitersten nood (Marc. 15:34). — Kerkelijk Leven: Pluriformiteit der kerk en epigonisme. VIII. Buchman-beweging. — Literatuur en Kunst: Een hulding van voor 35 jaar. — Vragen van geestelijk en zedelijk leven: Een gedeeld geloof en de zaligheid. — Pop.-Wet. Schetsen: De boodschap van G. B. Shaw, III. — Zielkunde: Vervolg antwoord aan den heer Janse. — Opvoeding en Onderwijs: „Op voor Uw school?” — Zending en Evangelisatie: De taak der Zending in Engelsch-Indië, III. — Perschoonw. — Kerknieuws. — Correspondentie.

H. M. de Koningin-Moeder +

Koningin Emma is niet meer. Onze Vorstin verloor Haar Moeder. Ons volk heeft een verlies geleden grooter dan het misschien kan beseffen. Het is niet onze taak de betekenissen van Koningin Emma te beschrijven. Slechts willen wij onzen dank uitspreken voor hetgeen God in Zijn genadig bestel over ons Vorstehuis en ons volk in Haar jarenlang heeft gegeven. Haar liefdevolle toewijding, Haar koninklijke wijsheid, Haar moederlijk hart, Haar aangeboren Majesteit en Haar echt vrouwelijke eenvoud zullen immer in de bladen der historie van ons land en volk met groote dankbaarheid worden herdacht. Eerbiedig betuigen ook wij aan ons Vorstelijk Huis onze diepgevoelde deelneming bij het verscheiden der Vorstelijke Vrouwe.

HOOFDARTIKEL

Amusementslectuur.

Zooals omtrent vrijwel alles wat er in het bonte moderne leven te koop is, bestaat er ook een vraagstuk betreffende ontspanningslectuur. En het is heusch niet het minst ingewikkelde of betekenende van de vele hedendaagsche quaesties, want er staat niet slechts een gansche complicatie van opvattingen achter, maar het raakt ook een uiterst belangrijk ding als de geestesvoeding in het bijzonder in dezen tijd is.

Het is dan ook niet de bedoeling dit vraagstuk te „behandelen”, als ik over deze materie een kort artikel schrijf. Daar is meer toe noodig dan een artikel en een veel algemeener opzet, dan perswerk uiteraard heeft. In den geest van de voortreffelijke brochure van Dr P. H. Ritter: „De sociale betekenissen van de amusements-literatuur”, die een bepaalde zijde van de zaak belicht, zou daar een brede studie over te leveren zijn.

Ik wil alleen maar enkele hoofdlijnen aangeven, die verband houden met de praktische vraag der lectuurvoorziening.

Er is veel te doen geweest en nog altijd te doen over den naam „ontspanningslectuur”. Sommigen, o.a. de heer Van Dokkum in zijn artikel „In- en ontspanningslectuur”¹⁾, keuren dien af; anderen, b.v. de heer Van Strien²⁾, willen hem niet de aanduiding doen zijn van een bepaalde categorie van boeken, weer anderen meenen, dat hij de juiste is en van specifieke inhoud. Die quaestie kunnen we alvast ontzeilen, door te spreken van „amusementslectuur”. Dan ligt in het eerste deel van dezen naam een indicatie die duidelijk genoeg is en blijft terzijde de, althans niet praktische vraag, of ze nu in- uit- of ontspanning geeft.

Wat is het karakter van zulke amusementslectuur?

Dat zien we, als we ons er rekenschap van geven, dat amusement is ingesteld op de menscheijke behoefte van genieting en bevrediging. Tegenover het vele dat plicht is en arbeid, geven van ons geestelijk of lichamelijk vermogen, willen we van tijd tot tijd ook wel eens ontvangen, genieten. En dat genieten zoeken we in ons amusement.

Nu is uiteraard zulke genieting individueel. Naarmate men meer beschaafd, meer cultureel gevormd is zal dat, wat genieten doet, aan hogere eischen moeten beantwoorden en naarmate de critische zin is ontwikkeld zal ook het genieten betrekkelijker zijn. Hetzelfde geldt van de bevrediging. Er is een groot graadverschil in het bevredigende, naargelang het levensniveau, waarop men staat.

Maar in alle gevallen is er toch deze betrekking tusschen beide, dat het genieten door de bevrediging ontstaat; anders gezegd, dat men geniet, als men wordt bevredigd. En ook ten dezen kan zekere algemeenheid worden aangewezen: men wordt bevredigd, als aan innerlijke verlangens wordt voldaan.

En hier is het nu, dat de amusementslectuur haar plaats krijgt. Want hier teekent zich af de psychische gesteldheid, waarop ze is gericht. Ze zoekt niet anders, dan aan zulke verlangens te voldoen, niets hoogers en niets diepers, dan momenteel bevrediging te verschaffen. Ze geeft den „amusement”-zoekenden mensch zijn zin. Niets wordt van hem gevraagd: geen inspanning, geen kennis omtrent verhoudingen, geen zich inleven of indenken in zielkundige toestanden, geen begrijpen, meeleven, onderscheiden. Hij krijgt alleen, en dat wat hij hebben wil, dat wat genieting geeft.

Zoo is het karakter van de amusementslectuur. En nu volgen daaruit twee, voor de practijk van deze quaestie belangrijke, dingen.

Het eerste sluit geheel aan bij wat ik zooveen zeide: dat zulke genieting individueel is. De een zal van gansch andere dingen genieten dan de ander, zal dus ook in zijn bevredigd-worden geheel van de tweede verschillen. De heer Van Dokkum heeft ten dezen het niet ongeestige voorbeeld van een professor in de klassieke talen, die op een vacantiedag in het bosch ligt te gnuiwen in de Metamorphosen van Ovidius en van een bakvisch, die een paar lanen verder zit te smullen aan een lichtverteerbaar, verliefderig moderomannetje. Beiden genieten en ze zouden dat zeer waarschijnlijk niet doen, als ze in 't geval van de(n) ander verkeerden. Smaken verschillen, ook ten opzichte van amusement.

Dit nu wijst uit het eerste, wat we uit het karakter van de amusementslectuur kunnen afleiden: dat n.l. deze niet uit een bepaald aan te geven groep van boeken bestaat, zulke, die binnen een duidelijk gemarkeerde begrenzing liggen. Het begrip is ruim en er is een heel breed overgangsg gebied.

De tweede consequentie is deze, dat amusementslectuur principiëel iets anders is dan literatuur. Literatuur is kunst en de kunst is nimmer

dienaresse van den mensch. De kunst is ook niet ingesteld op genieting en bevrediging, maar haar roeping is een ideële. Ze wordt ook niet gemaakt, zooals de amusementslectuur, maar ze ontstaat; de Tachtigers hebben dat zelfs als een der eerste beginselen op den voorgrond gesteld. Het element der genieting-van-den-lezer, al is het integreerend bestanddeel, is niet haar eigenlijkheid, doch de emotie, de ontroering van den kunstenaar. En eindelijk: kunst geeft ook niet uitsluitend, maar vraagt, eischt, vordert op de zielefuncties van den levenden mensch.

Op deze gronden is „amusementslectuur”, dat is dus die, welke in het algemeen beantwoordt aan het boven-omschreven karakter, geen literatuur. Omgekeerd echter kan literatuur wel amusementslectuur zijn, om de reden, die ik als eerste van beide aangegeven consequenties noemde, al is het, dat men in zoo'n geval meer naar theoretischen, dan naar practischen maatstaf oordeelt. Want in den regel zal de genieting van een literair werk een anderen psychischen inhoud hebben, dan die van een amusement-boek.

Tegen dezen achtergrond nu zien we de hoofdlijnen, waarvan ik boven sprak, als van belang voor de practijk der lectuurvoorziening.

Voorop komt dan het groote principe van alle lectuurvoorziening, dat in eerste instantie niet het boek, maar de individualiteit van den lezer, de lezeres, over de geschiktheid als lectuur beslist. Uit het voorafgaande volgt, dat dit óók geldt voor de amusementslectuur. Zoekt men voor zekere categorie van menschen, laat ik zeggen jonge menschen, amusementslectuur, dan moet men zich eerst rekenschap geven wie en wat zij zijn, voor wie men haar zoekt. Een goede detective-roman, van Ivans, Middendorp e.d., die voor een normalen jongen gezonde amusementslectuur biedt, is volkomen ongeschikt voor een jongen, die eenig psychisch defect vertoont en omgekeerd, een overigens oppervlakkig trein-romannetje kan voortreffelijke amusementslectuur zijn voor dengene, die zwaren, ingespannen hersenarbeid heeft verricht. Wat ik dus wil zeggen is dit: men meene niet, dat amusementslectuur geen keur behoeft. Want eer het omgekeerde is waar: op de amusementslectuur moet zelfs nauwlettend worden toegezien. Natuurlijk, wanneer men als leider staat tegenover jongeren, maar óók, wanneer men voor zichzelf te beslissen heeft. Ongezonde amusementslectuur kan ook voor den volwassene een bederf zijn.

Een tweede opmerking voor de practijk is deze: men kan ter zake van de lectuurvoorziening niet met het verschaffen van amusementslectuur volstaan. Ze moge nuttig en gewenscht zijn onder bepaalde omstandigheden, ze is als geestelijke voeding ten eenenmale ontoereikend. 't Is er mee als met een lekkernij. Die is op z'n tijd aangenaam en goed, maar men kan er zijn eigenlijke, dagelijks noodige voeding niet uit trekken. Men heeft noodig, dat wat substantie heeft, kracht bijzet. Dat teekent ten aanzien van het punt in quaestie: men behoeft lectuur, die den geest verrijkt, den blik verruimt, het denken verdiept. Verbruikte energie kan men nooit met amusementslectuur alléén terugwinnen. Daartoe is alleen lectuur van hooger gehalte toereikend, lectuur, die, zoo ze dan niet literair is, toch in ieder geval meer dan slechts „genieting” geeft.

Weer betreft deze opmerking den jeugd-leider, maar ook hem of haar, die voor zichzelf kiest. Zulk een kan niet met amusement-boeken volstaan, wil hij, zij, niet geestelijk verarmen, oppervlakkig en psychisch-indolent worden. Een vlot-gecomposeerde detective-roman (alstublieft geen Nick Carter of Lord Lister), een aardig jachtverhaal, een geestige avonturen-geschiedenis, een leuke of spannende verwickelingen-historie — ze zijn op z'n tijd alleszins aan te bevelen, maar ze mogen niet iemands uitsluitende lectuur vormen. Er zijn hogere waarden in het leven, er zijn vooral ook diepere behoeften der ziel en wie deze voorbijzielt, doet zichzelf schade. En dan zegge men niet: ik

¹⁾ J. D. C. van Dokkum, Bibliotheekleven 1918, p. 75 vlgg.

²⁾ W. A. C. van Strien, „De Letterkundige aanschaf der Openb. Leeszaalen”, Bibliotheekleven 1925, p. 8 vlgg.